

תשרי תשפ"ג
אוקטובר 2022

המילה האחרונה – מס' 2

למורי העברית בבתי הספר היסודיים בחמ"ד,
שלום רב,

"אחרי החגים" מתחילה אי"ה שגרה בבתי הספר. יהי רצון שהשנה לא יהיו הסחות בגין הקורונה או מצב בטחוני או כל סיבה אחרת ונוכל להוביל תהליכי למידה משמעותיים. אנחנו בעיצומו של מיזם "קוראים למיליון" ומרגש לראות את היוזמות הבית ספריות לעידוד הקריאה להנאה. לקחנו על עצמנו אתגר בלוח-זמנים מחייב כך שתרומת כמות הספרים של כל בית ספר מקדמת את ההגעה ליעד. מבחינת התכנים בחודש חשוון אנו רוצים לעסוק ב"שאלת גשמים", בשבוע העליות ובחג הסיגד, יום פטירת רחל אמנו ויום הזכרון ליצחק רבין. בנוסף, למי שלא הספיק ללמד אודות מצוות הקהל, ניתן למצוא מצגת ומפגש הדרכה ליחידה ברוח תכנית "עופרים" המיועדת לכיתות ג'-ו'. שבוע העליות במיוחד מזמן לנו חיבור לתכנית "דור לדור יביע אומר" לחיזוק החיבור הבין דורי בין התלמידים לסבא וסבתא (או מבוגר אחר במשפחה) כהמשך להעברת המורשת בשרשרת הדורות.

בגיליון זה קיבצנו עבורכם חומרים שונים, הקשורים לעת הזאת בכיתות השונות.

נשמח לשמוע מכם תגובות, בקשות ושאלות בטלפון הנייד או בדוא"ל (פרטים בקישור : צוות

[היחידה לחינוך לשוני בחמ"ד](#)

בברכת שגרת לימודים טובה ומוצלחת,

יעל נדלר- המפקחת על החינוך הלשוני בחמ"ד
וצוות היחידה לחינוך לשוני בחמ"ד

יחידת הוראה על מצוות הקהל ברוח תכנית "עופרים" – כיתות ג'-ו'

באתר החינוך הלשוני בחמ"ד ניתן לראות [מצגת](#) ובה מבחר רעיונות להוראה אודות מצוות הקהל המיוחדת. בנוסף, ניתן לצפות ב[הקלטת מפגש הדרכה](#) למורים הכולל הסברים והבהרות.

שאלת גשמים – יחידת הוראה ברוח תכנית "עופרים" – כיתות ג'-ו'

[יחידת הוראה](#) המבוססת על עקרונות תכנית "עופרים" המתאימה להוראה לקראת ז' בחשוון – יום שאילת גשמים. המצגת כולל מבחר רעיונות כך שהמורה יכולה להתאים את החומר לתלמידי הכיתה באופן מושכל. בנוסף קיימת גם [הקלטה](#) של מפגש הדרכה למורים אודות היחידה.

יום פטירת רחל אמנו

באתר רשת אמי"ת יש שתי פעילות מתוקשבות קצרות לילדי כיתות ב'-ג': [יום פטירת רחל אמנו](#), [לאחר מות רחל](#) וכן פעילות מתוקשבת לכיתות ה'-ו' בנושא [יום פטירת רחל אמנו](#) (קבר רחל, שכרה של רחל ועוד).

יום הזיכרון ליצחק רבין

במרחב הפדגוגי בפורטל עובדי ההוראה יש אוסף של חומרי הוראה לשיעורי [עברית](#) ו[ספרות](#) לבתי הספר היסודיים. אלו חומרים כלליים כך שיש לבחור מה מתאים.

שבוע העליות

מדינת ישראל נבנתה על-ידי עולים שהגיעו לארץ טרם הקמתה, ולאחר מכן מפעל העלייה הוביל לבניית החברה הישראלית המגוונת ורבת התרבויות, והוא אחד מהמאפיינים המיוחדים את עם ישראל ואת מדינת ישראל.

על כנפי נשרים – יחידת הוראה לכיתות ב'-ו' ברוח "עופרים"

באתר החינוך הלשוני של החמ"ד ניתן למצוא [מצגת](#) הכוללת חומרים לבניית יחידת הוראה בנושא הכמיהה לארץ ישראל ודרך הגשמתה ע"י יהודי תימן. המצגת אינה מהווה מערך שיעור ספציפי לשכבת גיל מסויימת אלא מרכזת מספר התייחסויות לנושא כך שכל מורה מוזמן/ת להשתמש בתוכן תוך התאמה גיל ולרקע של התלמידים. מבחינה שפתית יש להתאים את המטרות לשכבת הגיל. ישנה [הקלטה של מפגש הדרכה למורים](#).

הספר "הנעליים של מר מינאסה" – כיתות א'-ב'

הסיפור "הנעליים של מינאסה" הוא גרסה משעשעת לאגדת-עם אתיופית אותה שמעה הסופרת רונית חכם מפי ישיטו אמסלו, אשר שמעה את הסיפור ממשפחתה. בני קהילת "ביתא ישראל". חיו לאורך דורות באתיופיה ושמרו בנאמנות על מסורות ומנהגים יהודיים. רוב בני הקהילה עלו ארצה במבצעים חשאיים (מבצע משה ומבצע שלמה) לאחר מסע רגלי ארוך וקשה.

הסיפור "הנעליים של אסון מינאסה" מזמן דיון חשוב סביב מסורת, מורשת ועלייה, וסביב הקשר שבין חדש וישן בחייהם של אנשים שעקרו מולדתם ועברו לגור בארץ חדשה.

רונית חכם מספרת על הרקע לכתובת הספר (ספריית פיג'מה)

ברוכים הבאים – יחידה מתוקשבת לכיתות א'-ב'

היחידה כוללת קטעי מידע על העליה לארץ ישראל ואת השיר: שיר השיירה / מילים: עלי מוהר, לחן: עממי-יווני.

ילדת הקשת בענן – דגם הוראה לכיתות ג'-ד' - מפגש מונחה עם ספר בכיתה.

הספר "ילדת הקשת בענן" שכתבה נעמי שמואל, מספר את סיפורה של מִסְקָרָם, עולה מאתיופיה ולאב עולה מארצות הברית. המעבר של משפחתה למרכז הארץ בעקבות עבודתה של האם חושף אותה להתמודדות עם עזיבת מקום אהוב והשתלבות בסביבה חדשה ובכיתה חדשה.

השיר "המסע לארץ ישראל"/חיים אידיסיס – כיתות ה'-ו'

באתר החינוך הלשוני בחמ"ד, פורסמה יחידת הוראה בנושא שיר-זמר "המסע לארץ ישראל". השיר חובר מתוך כוונה ברורה לצירופו למנגינה, כדי שיושר בציבור. השיר, אשר נכתב על ידי חיים אידיסיס, הולחן ע"י שלמה גרוניך, וזכה לביצוע מרגש ע"י ילדי מקהלת "שבא". במרכז השיר גלומים אף יסודות סיפוריים: סיפורה של קהילת ביתא ישראל, ובמהלכו שזורים יסודות רגשיים-ליריים.

סיפורים מבית אבא – כיתות ד'-ו'

באתר דור לדור יביע אומר, פורסמה הצעה למהלך הוראה סיפורים מבית אבא, מבית ספר "הראל", ראשון לציון. המהלך מבוסס על הנחיית התלמידים לכתובה נרטיבית של סיפור היסטורי הקשור בחייהם של סבא או סבתא. ישנה התייחסות להוראת הסוגה כולל פנייה לרגש הקורא ולסקרנותו וכן לארגון הסיפור באופן קולח ומדויק מבחינה לשונית.

מראיינים את דור הסבים – כיתות ד'-ו'

הצעה למהלך הוראה במסגרת תכנית "דור לדור יביע אומר" במוקד על עריכת ראיון של דור הסבים ביוזמת בית ספר בן-עטר בדימונה. המהלך כולל: המושגים ראיון פתוח וסגור, שאילת שאלות המקדמות ראיון/שאלות פתוחות המורה מסייע בהנחייה לערוך את הראיון לכדי טקסט כתוב ופרסומו בסביבה הלימודית.

מבצע שלמה – כיתות ה'-ו' - יחידה מתוקשבת במחולל ההוראה

ביחידה התלמידים ילמדו אודות מבצע שלמה, המבצע שבו עלו לישראל כ-14,500 בני קהילת ביתא ישראל (יהודי אתיופיה) בשנת 1991. היחידה עוסקת בסיפור המבצע הייחודי דרך קריאה, האזנה, צפייה, שיח, דיון וכתובה. באמצעות קריאת סיפורים אישיים והתנסות בתכנון המבצע, באים לידי ביטוי הכמיהה של קהילת ביתא ישראל לארץ ישראל, והאחריות של מדינת ישראל לדאוג לכל היהודים ברחבי העולם. היחידה כוללת טקסטים סיפוריים ומידעיים, כתבות, סרטונים, צילומים ועוד, והיא מקדמת את מיומנויות השפה בדרכי למידה מגוונות ומזמנת הוראה דיפרנציאלית.

כיכר העצב וכיכר השמחה/נורית זרחי – כיתות ה'-ו'

[יחידה במחולל ההוראה](#), העוסקת בסיפור "כיכר השמחה וכיכר העצב" מאת נורית זרחי. דרך הסיפור הקורא לומד על תהליך הקליטה של הגיבורה ויכול לחוש ולהבין את הקשיים שעומדים מאחורי מתמודדת ואת הפתרונות שהיא מוצאת לעצמה. השיעורים ביחידה מזמנים היכרות מעמיקה עם היצירה בעזרת המעבר בין הרובד הגלוי והסמוי, הכרה של מוטיבים ספרותיים המלווים אותה ופעילויות שמטרתן לעורר אמפתיה כלפי הגיבורה והבנה של עולמה הפנימי. בד בבד התלמידים מתרגלים שטף קריאה והבעה בכתב ומקדמים את השיח הדבור, את הידע הלשוני ובפרט את אוצר המילים הרגשי. שיעורים 1-3 עוסקים ביצירה עצמה ושיעורים 4-5 מאפשרים פרשנות ויישום הנלמד באמצעות כתיבה אישית והכנת הצגה בקבוצה.

קישורים לחומרים נוספים המתאימים לשבוע העליות

[רשימה של חומרי לימוד](#) העוסקים בנושא העלייה מתוך ספרי הלימוד להוראת העברית בבית הספר היסודי.

[רשימת יצירות ספרות בנושא קליטת עליה](#) – אתר החינוך הלשוני, המזכירות הפדגוגית.

[שבוע העליות](#) – פורטל עובדי הוראה, המרחב הפדגוגי

[רשימת ספרי קריאה בנושא עלייה וקליטה](#), באתר ספריות בתי הספר

יצירות ספרות בנושא עליות

- [שיר השיירה – כיתה ב](#)
- [ירוס הולכת לירוסלם – כיתה ב](#)
- [שאו ציונה נס ודגל – כיתה ה](#)
- [אחי אתם – כיתה ה](#)
- [לבי במזרח – כיתה ה](#)
- [בן גוריון – כיתה ה](#)
- [פה בארץ חמדת אבות - כיתה ה](#)
- [אהבת ישראל בנשמה- כיתה ו](#)
- [המסע לארץ ישראל - כיתות א-ו](#)

חג הסיגד - כ"ט בחשוון

חג הסיגד הוא אחד ממועדי הקהילה האתיופית, קהילת ביתא ישראל. זהו חג עתיק יומין שנקבע ונחגג במסורת יהודי אתיופיה מזה מאות ואף אלפי שנים. משמעותו של החג היא חידוש הברית בין העם ובין אלוקים, כיבוד וחידוש של מעמד הר סיני וקבלת התורה.

הסיפור "אבות ובנים" לרגל חג הסיגד

החג הוא הזדמנות לחזק את הקשר הרב-דורי, באמצעות יצירת דיאלוג עם דמות מבוגר משמעותי במשפחה בכל עדות ישראל.

[סיפור העם האתיופי "אבות ובנים"](#) (הנמצא בתוך מקבץ סיפורי עם אתיופיים. הסיפור האחרון בעמודים 68 - 71), מאפשר התייחסות לערכים של התכנית "דור לדור יביע אומר" כגון: יחס למבוגר וכיבוד הורים, מורשת העוברת מאב לבן ועוד. הצעה לפעילות עם התלמידים, בהתייחס לכיבוד הורים, בהלימה להישג נדרש 2: כתיבת טקסטים למטרות שונות ולנמענים שונים. ציון דרך: כתיבת רשמים בעקבות אירוע, קריאה או צפייה.

יחידת הוראה לחג הסיגד לכיתות ד'-ו'

יחידת הוראה בדגש על הזיקה לארץ ישראל מתוך המקורות וחיבור משפחתי בנושא [חג הסיגד](#)

חג בסיגד - מסע של געגועים – יחידה מתוקשבת לכיתות א'-ב'

[היחידה](#) כוללת ארבעה פרקים : געגועים לירושלים, חג הסיגד באתיופיה, מאתיופיה לישראל וחג הסיגד בישראל. היחידה כוללת טקסטים למטרות מידוע תיאור והסבר וטקסט סיפורי.

[פורטל עובדי הוראה](#) – מגוון חומרי הוראה לכיתות היסודי

[המרכזיה החינוכית](#) - אתר ילדים בסיכוי